

Опанасюк В. В.

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри психології, політології
та соціокультурних технологій,
Сумський державний університет*

Прихожай В. В.

*студентка,
Сумський державний університет*

МОВНИЙ КОНТЕНТ УКРАЇНСЬКОГО ДИТЯЧОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ: ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ МІЖКУЛЬТУРНОГО СПРИЙНЯТТЯ

Актуальність теми. У сучасному світі телебачення впливає на виховання дитини, формування її світогляду та моральності, очікувань та переважаючих потреб. Українське дитяче телебачення має місію розважити, навчити та соціалізувати. Цю місію, серед іншого, забезпечує мовний контент, адже мова є важливим засобом становлення дитини, формування її особистості.

Метою даної розвідки є виявлення способів урізноманітнення мовного контенту загальнонаціонального українського дитячого телебачення з дотриманням норм чинного законодавства для формування цінностей міжкультурного сприйняття цільовою аудиторією.

Завданнями дослідження є:

- з'ясувати нормативний обсяг мовлення державною мовою на всеукраїнському телебаченні;
- проаналізувати контент трьох українських дитячих телевізійних каналів («Малюк TV», «Піксель TV» та «ПлюсПлюс») у прайм-тайм, щоб з'ясувати, чи дотримуються канали вимог до обсягів мовлення державною мовою;
- виявити переважаючі потреби споживачів загальнонаціонального українського дитячого телебачення;
- запропонувати оптимізаційні зміни до наповнення контенту дитячих українських телевізійних каналів для забезпечення формування цінностей міжкультурного сприйняття дитячої аудиторії.

Розвиток українського електронного телебачення, що є прототипом сучасного розпочався в 1951 році. Тоді в Україні з'явилося перше

телевізійне професійне мовлення. Із 1991 року, зі здобуттям незалежності України, в етерах розпочалася боротьба за україномовний контент [4]. Проте, лише у 2017 році набув чинності так званий закон про мовні квоти на українському телебаченні [2].

Згідно з Законом України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993 № 3759-XII, частка україномовного контенту каналів загальнонаціональної та регіональної категорії мовлення у загальному тижневому обсязі повинна складати 75% загальної тривалості передач та фільмів у кожному часовому проміжку між 07.00 та 18.00 і між 18.00 та 22.00 [3]. Зазначимо, що загальнонаціональні українські телевізійні канали так само мають дотримуватися вимог щодо частки україномовного контенту в прайм-тайм, тобто час, у який телебачення переглядає найбільша кількість аудиторії.

Аналіз контенту загальнонаціональних українських дитячих телевізійних каналів «Малятко TV», «Піксель TV» та «ПлюсПлюс» у даному дослідженні доповнено результатами опитування, проведеного нами в період із 01 по 14 листопада 2022 року. В опитуванні взяло участь 127 респондентів, які разом зі своїми дітьми є споживачами телевізійного продукту цих телеканалів. У результаті дослідження з'ясовано, що основний перегляд контенту припадає на ранкові та вечірні години, з 6.30 до 9.00 та з 18.30 до 21.00 відповідно.

Спершу розглянемо контент українського дитячого телевізійного каналу «Малятко TV», що розпочав мовлення у 2009 році. Контент телеканалу створений для сімейного перегляду. У наповненні переважають іноземні розважальні анімаційні серіали, що для україномовної дитячої аудиторії озвучені українською мовою. Також телеканал показує розважальні анімаційні серіали, вірші та пісні українського виробництва (68% етерного часу в середньому на тиждень у ранковий і вечірній прайм-тайм). Із навчальних (розвиваючих) програм у прайм-тайм показують мультиплікаційний серіал «Зоосвіт» про реальні історії та цікаві факти з життя тварин та «Час ліпити», – мультсеріал із демонстрацією вправ для розвитку дрібної моторики. Навчальні та розвиваючі програми охоплюють незначну частку прайм-тайму телеканалу «Малятко TV» – лише 32% від його загального часу за тиждень.

Перейдемо до контенту українського дитячого телевізійного каналу «Піксель TV». Цей телеканал розпочав своє мовлення у 2012 році. Розважальний контент на телеканалі переважно іноземного виробництва з українським озвучуванням (60%). В етерах даного телеканалу у прайм-тайм також показують навчальні (розвиваючі) програми зовнішніх українських виробників («Моя країна Україна») та виробництва самого телеканалу «Піксель TV» («TiBi Абетка»). Серед власних телевізійних продуктів

заслуговує на увагу програма «Зірки-малюки». У цій програмі показують українських дітей, фото чи відео яких надіслали батьки на пошту телеканалу. Ще одним важливим навчальним (розвиваючим) проєктом на телеканалі «Піксель TV» є «Онлайн-садочок НУМО». Проєкт був створений за підтримки Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) та вихователів дитячого садочка «Пташеня. Дитячий простір». Проєкт «Онлайн-садочок НУМО» представлено анімаційними відео, які розширюють знання про навколишній світ дітей дошкільного віку та пояснюють теми предметів початкової та середньої школи [1]. У середньому на тиждень частка цієї продукції складає приблизно 24% у прайм-тайм.

Нарешті, останнім українським дитячим телевізійним каналом, контент якого нами досліджено, є «ПлюсПлюс». Телеканал «ПлюсПлюс» здійснює мовлення з 2012 року та транслює контент для сімейного перегляду разом із дітьми дошкільного, початкового та середнього шкільного віку. Телеканал «ПлюсПлюс» транслює переважно розважальний контент іноземного виробництва, що озвучений українською мовою (87% етерного часу в середньому на тиждень у ранковий і вечірній прайм-тайм).

В етерах телеканалу також показують телевізійний продукт українського виробництва. Це навчальний (розвиваючий) мультсеріал «Дивомандри» про історію України та розважальний анімаційний телесеріал «Ескімоска», який уперше в Україні створений за допомогою 3D-технологій. У ранковий прайм-тайм показують навчальний (розвиваючий) анімаційний серіал «Волохатий блог» власного виробництва телеканалу «ПлюсПлюс», у якому герої розповідають про світ тварин. Втім, у середньому частка такого медійного продукту є незначною.

Мовлення досліджуваних нами загальнонаціональних українській дитячих телеканалів «Малютко TV», «Піксель TV» та «ПлюсПлюс» здійснюється українською мовою. Таким чином, дотримані нормативні вимоги до забезпечення частки мовлення державною мовою.

Дитяче телебачення впливає на виховання та розвиток дітей. Мова є важливим засобом передачі інформації на телебаченні. Саме тому мовний контент дитячого телебачення має бути якісним, спонукати до комунікації, допомагати пізнавати світ, розуміти себе та інших, аналізувати власні дії, нести відповідальність за свої вчинки, розвивати емоційний інтелект, формувати цінності, потреби та світогляд. Мова є частиною патріотичного та культурного виховання, тож важливо, щоб українське дитяче телебачення було україномовним, формувало українську ідентичність, водночас, сприяло розвитку міжкультурного прийняття дитини.

Суттєвий вплив на вибір телевізійних програм для дітей чинять батьки. Проведене нами опитування батьків, які мають дітей дошкільного, початкового та середнього шкільного віку дозволило виявити основні їх потреби в українському дитячому телебаченні. Вдалося з'ясувати, що батьки хочуть бачити в етерах українських дитячих телеканалів більше іноземних продуктів мовою оригіналу з українськими субтитрами (76% респондентів), мультфільмів і фільмів для дітей українського виробництва (близько 75% опитаних), навчальних і розвиваючих програм (73%, відповідно). Значною є частка батьків, які вважають доречним дублювання програм на українському дитячому телебаченні мовою жестів (70% опитаних).

Такі результати опитування підтверджують вплив батьків на формування у дітей сприйняття себе та інших, української культури та культури інших країн через українські та іноземні телевізійні продукти, опанування української та іноземної мов.

Отже, мовний контент загальнонаціонального українського дитячого телебачення формує цінності сприйняття дитиною себе та навколишнього середовища, збагачує світогляд дитини, розважає, навчає, соціалізує та розвиває комунікативні, творчі здібності. Загальнонаціональні дитячі телеканали «Малютко TV», «Піксель TV» та «ПлюсПлюс» є україномовними та транслюють телевізійні програми про історію України, що сприяє культурному розвитку та патріотичному вихованню дитини. Урізноманітнення мовного контенту українського дитячого телебачення для формування цінностей міжкультурного сприйняття при дотриманні україномовних квот можливе шляхом задоволення потреб споживачів цих телеканалів. Такими способами міжкультурного збагачення є дублювання програм мовою жестів, трансляція іноземних програм мовою оригіналу з українськими субтитрами. Усе це сприятиме формуванню та розвитку комунікативних, зокрема, мовних навичок дітей, стимулюватиме інклюзивність і відкритість до міжкультурного сприйняття.

Список використаних джерел:

1. На телеканалі «Піксель» стартують передачі онлайн-садочка НУМО // Піксель TV. URL : <https://pixelua.tv/> (дата звернення : 20.11.2022).

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо мови аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації : Закон України від 23.05.2017 № 2054-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2054-19#Text> (дата звернення : 13.11.2022).

3. Про телебачення і радіомовлення : Закон України від 21.12.1993 № 3759-ХІІ // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (дата звернення : 20.11.2022).

4. Черніна Д. Телесторія : як починалося українське TV. *Телекритика*. 28 бер. 2019. URL : <https://telekritika.ua/uk/telestorija-jak-pochinalosja-ukrainske-tv-2/> (дата звернення : 13.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-70>

Осіпова З. О.

*аспірантка І року навчання за спеціальністю «Політологія»,
Маріупольський державний університет*

ГУМОР ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНУ

Гумор виступав об'єктом наукового осмислення з часів античності, ще Платон у сьомій книзі «Законів» писав, що «без комічного не можна пізнати серйозного» [3, с. 689]. Проте традиційно гумор є об'єктом дослідження лінгвістики, психології, антропології, філософії та соціології, але в якості переважно механізмів, які викликають сміх. Лише в ХХ столітті дослідники починають вивчати проблему «комічного» в історичній та політичній площині. І саме політичний аналіз дає можливість досліджувати контекст жарту, ситуацію, яка його створила, переводити гумор в площину рефлексій з приводу подій політичного життя: особливості ставлення до політичної системи, уявлення про неї, активність, участь тощо.

Слід зазначити, що у своїй теоретичній та практичній трактовці політичний гумор виступає в багатьох іпостасях: як форма соціальної розрядки; як маркер політичного розвитку держави; як інструмент політичної боротьби; як форма критичної реакції на політичні рішення; як засіб комунікації держави та суспільства тощо [1, с. 114].

В епоху постмодерну, яка, на думку Ж. Бодрийяра [7, с. 25], характеризується експонентним споживанням сенсів, гумор відокремлюється в якості символічно-знакової системи політичного симулякра.

Вивчення гумору в контексті постмодерністського суспільства розпочав французький теоретик постмодерну Ж. Ліповецькі. Він